

ALPHEN AAN DEN RIJN - Louis Le Roy is er altijd sterk op tegen geweest dat "Heerenveen" het stempel van "bedevaartplaats" opgedrukt zou krijgen. "Dan zou er zoiets ontstaan als het geval Emmen. Jarenlang een "must" voor architecten, die wilden zien hoe je in Nederland eigenlijk zou moeten bouwen. Terwijl de heren in en over Emmen mediteerden, kon in het westen rustig doorgeloopt worden. Ik bedank ervoor dat de Kennedy-

laan een bedevaartplaats zou worden waar men kan zien hoe het eigenlijk zou moeten, terwijl niemand meer de kans zou krijgen het zelf zo te doen". Le Roy heeft dan ook altijd geprobeerd zijn ideeën ook in andere steden doorgevoerd te krijgen. Het noorden en oosten van het land werden welhaast stormenderhand veroverd, de hoofdsteden Leeuwarden en Groningen voorop. Het westen volgde...

„Ze hebben tenslotte kathedralen met een schepje gebouwd”

Aan de lange lijst met "volgelingen" gaat binnenkort ook Alphen aan den Rijn toegevoegd worden. Leerlingen en leraren van het (katholieke) Asramcollege aan het Marsdiep zijn hier bezig een ecologische tuin te realiseren rond hun gloednieuw schoolgebouw. Louis Le Roy begeleidt, maakt schetsen, geeft aanwijzingen. Het is voor het eerst dat hij met schooleren werkt.

De meesten van hen hebben, wanneer de muurtjes moeten worden gemetseld, nooit een troffel in handen gehad. Le Roy komt het ze leren. Als zij zich nog wat lui verend in de hal van de school ophouden vanwege de stromende regen, mengt Le Roy buiten al zand, cement en water. "Ik ben hier gekomen om te metselen, dus metsel ik", zegt hij wat stug. "Er zijn er zoveel in Neder-

land die er de ballen van snappen en het verkeerd doen..." De Haagse kunstenaar Peter Kortekaas kondigt aan dat hij een bulldozer nodig heeft om zijn werk te kunnen doen; het maken van een monumentaal houtsculptuur, welke komt te staan in de tuin van het Alphenase Ashram-college. Le Roy is daar fel op tegen: "Op dit stuk grond geen machines. Desnoods graven

we zelf een kuil van vijf meter diep". Kortekaas werpt hem voor de voeten dat hij dan wel leerlingen als slaven gebruikt. Le Roy reageert direct: "Binnen twee jaar heb ik hier in mijn eentje met mijn blote poten een tuin aangelegd. Ze hebben tenslotte kathedralen met een schepje gebouwd..."

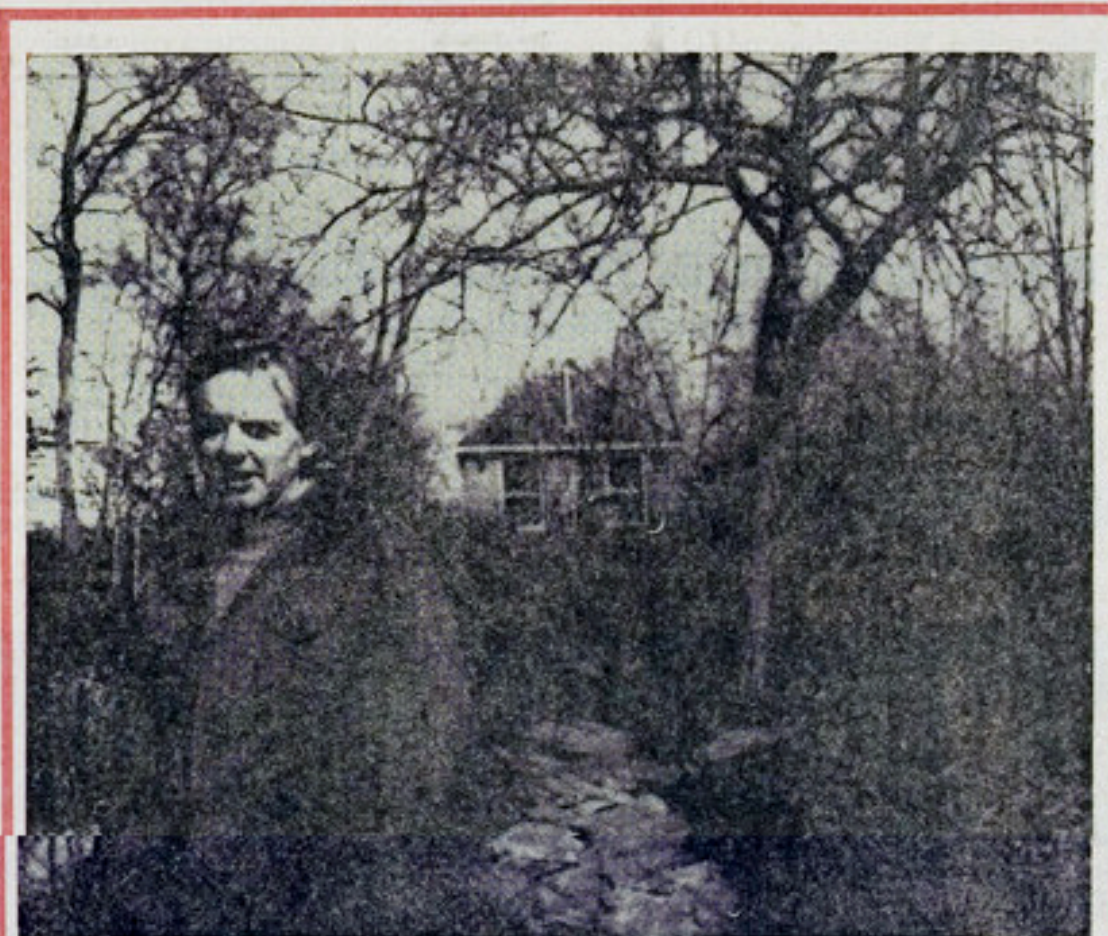
Dat juist deze Alphenase school voor een dergelijke aanpak heeft gekozen is niet zo verwonderlijk, wanneer je iets weet van de onderwijsfilosofie die de school voorstaat. "Kennis moet voortkomen uit ervaring. Is niet sec overdraagbaar. Lessen moeten worden gegeven dat leerlingen worden gebracht tot een vorm

van echte verwondering. Niets is vanzelfsprekend. Alle vakken zijn even belangrijk omdat zij stuk voor stuk invloed uitoefenen op het leven, de dagelijkse werkelijkheid". "Ashram" staat dan ook voor een gemeenschap van mensen, die hoe verschillend ook van stand, geloof of levensbeschouwing, voor langere of kortere tijd samenkomen in de meest eenvoudige levensomstandigheden om te zoeken naar de zin van het leven, het Absolute, de Waarheid, God. Het accent ligt er op het leren samenwerken en leren waarden van ieders mogelijkheden, zonder competitie-element, zonder prestatiezucht. De ecologische tuin van Le Roy in Alphen groeit, langzaam maar gestaag. Het stuk grond is klein, de uitdaging des te groter...

★ "Ik ben gekomen om te metselen, dus metsel ik".

„Iedere tuin een natuurlijke zaak”

★ Le Roy in zijn tuin in Oranjewoud: twaalf jaar geleden slechts kweekgras en rabarber.

Louis G. le Roy:

„Vergeet niet dat het Paradijs ook is gemaakt zonder tuinarchitect”

Reportage van Christa van Hees

ALPHEN AAN DEN RIJN - "Een tuinarchitect zei me eens dat ik geen tuinarchitect ben. Dat klopt, maar vergeet niet dat het paradijs ook is gemaakt zonder tuinarchitect." Het is al weer een jaar of tien geleden dat de Heerenveense tekenaar Louis G. Le Roy een storm van reacties veroorzaakte met zijn ideeën over een nieuw soort landschap: de ecologische "tuin". Over zijn theorieën zijn boeken vol te schrijven. Eén van zijn meest wezenlijke ideeën is, dat bij het inrichten van een landschap de natuur weer moet worden ingeschakeld, zijn eigen gang moet kunnen gaan. "We hoeven niet bang te zijn voor een chaos. De natuur wordt beheerst door een ordenend beginsel. De mens mag alleen in het begin begeleiden, maar dan moet hij zich snel terugtrekken."

Terug naar de natuur dus? Nee, geen sprake van zegt Louis Le Roy. Om de dood-eenvoudige reden dat er vrijwel nergens meer werkelijke natuur te vinden is. "Het woord natuur is in zijn letterlijke betekenis in Nederland niet meer hanteerbaar. Dat geldt eigenlijk voor heel Europa, uitgezonderd misschien enkele nauwelijks bereikbare kleine gebieden in Centraal-Europa. Bovendien is de werkelijke natuur voor de mens onverdraaglijk, omdat een volstrekt natuurlijk landschap gewoon niet is afgestemd op de menselijke aanwezigheid. Ons landschap is voor honderd procent cultureel bepaald. Iedere tuin is een culturele zaak, ook de mijne. Ik beweer alleen dat ik op de meest natuurlijke manier met planten omga."

Te grondig
Ik ben géén aanbieder van de natuur in die zin, dat ik elke handeling in de natuur per definitie fout zou vinden. Ik zeg alleen: de handelingen die nu worden verricht zijn té grondig en tasten alle fundamenteen aan. Zo'n werkwijze is alleen nodig voor gebieden waar we ons voedsel vandaan halen. Mijn theorie is dat al die andere gebieden die werk-

wijze niet nodig hebben. Laat die gebieden dus groeien naar een situatie die wél menselijk bepaald zal zijn, maar minder stringent dan op het ogenblik gebeurt."

Drie
Louis Le Roy is drastisch gaan snoeien in zijn tuingereedschap. "Nadat ik begonnen was tuingereedschap aan te schaffen zoals men geacht wordt dat te doen, namelijk tevél en bij nadere beschouwing geheel onnuttig materiaal, ben ik nu aangeland bij nog maar drie essentiële stukken: spade, zaag en snoeischaar."
● de spade om planten en bomen in de grond te zetten;
● de zaag om eventueel functioneel beplantingsmateriaal om te zagen, én ter plaatse te laten liggen, om slechts een enkele boom te kappen als het te vol wordt. "Maar laat die boomstam alsjeblieft liggen. Door het natuurlijke rottingsproces keert hij wel terug in de bodem";
● de snoeischaar om hier en daar takken die in de weg hangen te verwijderen. Ook hier: niet weggoeien, maar meteen verkleinen en weer op de grond uitstrooien.

Kwijt?
Voor het overige: niet snoeien, sproeien of spitten, is het advies van Le Roy: "Als ik zelf iemand zie spitten heb ik altijd

de neiging om te vragen: "Bent u soms iets kwijt?" Onkruid wieden? "Geen sprake van. Onkruid is óók natuur. Het beantwoordt alleen

niet aan onze economische wetten van nut en rendement. Onkruidvegetatie moet je zien als een soort noodverband om de kale grond zo snel mogelijk

te bedekken. Wanneer je deze onkruidvegetatie met rust laat, zullen de "primitiefste" vormen spoedig plaats maken voor "hogere" planten. Je kunt het een beetje vergelijken met de korst op een wond. Onder de korst kan zich op rustige wijze een nieuwe huid vormen. Als de huid sterk genoeg is valt de korst af.... De natuur houdt er haar eigen wetten op na."

Twaalf jaar geleden bevatte de tuin van Le Roy in Oranjewoud, onder de rook van Heerenveen, slechts kweekgras en rabarber. Nu bevat diezelfde tuin zo'n zeshonderd verschillende planten. In de loop der jaren werden bepaalde planten verdrongen door andere. Sommige soorten verdwenen, nieuwe verschenen. Le Roy heeft er ook gecultiveerde planten ingebracht, met de achterliggende gedachte: "Als ze zich handhaven vind ik dat voortreffelijk. Lukt het niet, dan verdwijnen ze vanzelf." De aanzet van zo'n tuin is moeilijk, omdat er direct een "explosie" ontstaat. "Ik heb destijds 500 vingervoeten geplant. Ze werden manshoog. Zeven jaar later stonden er nog maar 2 vingervoetskruiden; de planten verstikten elkaar." Een bewijs voor de stelling van Le Roy dat wieden overbodig is. "De natuur schakelt het veel effectiever uit. De natuur kent geen monocultuur."

Standplaats
Je kunt de natuur op twee manieren beheren, vindt Le Roy: dynamisch of statisch. In het laatste geval gaat de ontwerper uit van een vastomlijnd plan, waarin bomen en planten een vaste standplaats krijgen toegewezen. Groei-mogelijkheden zijn er alleen nog in de lengte of de dikte. (Geplante) open ruimten tussen planten moeten door voortdurend ingrijpen open worden gehouden. Feitelijk blijkt er dus weer erg veel werk aan de winkel te zijn. We zijn gedwongen te spitten, schoffelen, harken, sproeien, sproeien etc. om de zaken er

maar vooral ordelijk en gezond te doen uitzien. Door de enorme activiteit die wij mensen menen te moeten ontploosen, wordt de aanwezige activiteit die schuil gaat achter de relatie van alle natuurelementen onderling, verstoord, is één van de stellingen van Le Roy: "Ik heb bijvoorbeeld 300 ton stenen in mijn huis gebracht. De stenen die de boeren uit hun land hebben gegooid. Daarmee heb ik de kaik weer teruggehaald. En dus ook de worm. André Visin heeft eens gezegd dat wormen de "grootste ploeg der mensheid zijn". Die gedachte mag je dan wel eens boven je bed hangen vindt Le Roy. "Daar wordt je rustig van...."

Kosten
Wanneer je de natuur zelf het werk laat doen, werkt dat behoorlijk kostenbesparend. Le Roy is vaak voor de voeten gegooid dat zijn eerste openbare project, de Kennedylaan in Heerenveen, méér gekost heeft dan de aanleg van een normale groenstrook of plantsoen. Dat klopt, zegt Le Roy. "In zoverre, dat dat aanvankelijk inderdaad het geval was. Maar daar hebben we van meet af aan duidelijk rekening mee gehouden. Tegelijk was echter ook duidelijk dat na een jaar of zes, zeven de arbeid tot nul zou dalen." Vanaf dat moment komen die basiskosten er dubbel en dwars uit. Heerenveen gaat op deze één kilometerlange "strook" zo'n f 10.000 per ha besparen, heeft Le Roy berekend (op basis van f 1 per meter, per man, per jaar). "De gemeenten hebben het voor het kiezen: of een eeuwigdurende netheidscultuur door middel van stupide arbeid, of de ontwikkeling van een volwaardige creativiteit, waarbij de inbreng van de kunstenaar weer volledig tot zijn recht komt." Louis Le Roy is realist genoeg om te weten dat Nederland nooit één grote ecologische tuin zal worden. Dat hoeft ook niet. "Maar de cultuur gaat door.... Het enige dat we kunnen doen is er een tegen-cultuur tegenaan leggen."